

Іван Васильович Орос,
старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська 2/4, м. Одеса, Україна

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬО–МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З ДИСЦИПЛІНИ «ДРУКОВАНА ГРАФІКА»

У статті проаналізовано поняття «компетентність», «професійна компетентність», «педагогічна компетентність» у психолого-педагогічній літературі. Розглянуто взаємозв'язок професійної підготовки студентів і компетентнісного підходу в процесі художньо-методичної підготовки з дисципліни «Друкowana графіка» і запропоновано модель формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, професійна компетентність вчителя образотворчого мистецтва, модель формування професійної компетентності.

Постановка проблеми. На сьогодні професійна компетентність сучасного вчителя є складним багатокомпонентним поняттям, яке в сучасній науковій літературі характеризується з точки зору кількох наукових підходів: соціокультурного, діяльнісного, комунікативного, професійного, контекстно-інформаційного та психологічного. Але кожний із названих підходів, незважаючи на те, що всі ці підходи знаходяться у взаємозв'язку один із одним і взаємодоповнюють один одного, не вичерпує наукового аналізу проблеми професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва повністю, а тому потребує доповнення – комплексно-го підходу до проблеми.

Формування та розвиток професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва пов'язані з визначенням сенсу поняття «компетентність» та її необхідності, диференційоване врахування ціннісних орієнтацій, потреб і запитів студентів, осмислення, засвоєння змісту предметів, творче використання наявних знань, вивчення, одержання практичних навичок із майбутньої професії, вдосконалення виконання професійних обов'язків в умовах сучасного освітнього процесу, орієнтованого на вимоги Болонських реформ, розвитком професійних здатностей і високої кваліфікації вчителів образотворчого мистецтва, професійно-творчої мобільності, готовності до інноваційної діяльності, творчого зростання.

Концептуальні основи реалізації компетентнісного підходу в умовах формування глобального інноваційного суспільства зі збереженням досягнень і традицій національної вищої освіти, урахуванням державного стандарту та складових галузевої компоненти державних стандартів вищої освіти, регіональних особливостей підготовки фахівців із упровадженням ступеневої у перспективі три-або двоциклової структури освіти закладено в положеннях Сорбоннської, Болонської декларацій,

Лісабонської угоди, Берлінського, Бергенського, Лондонського, Празького, Львівського комюніке, Хартії Кельнського саміту «Групи восьми» – «Цілі і завдання навчання протягом усього життя», Санкт-Петербурзького саміту «Групи восьми» – «Освіта для інноваційних суспільств у ХХІ столітті», рішеннях третьої-п'ятої сесій Світового громадського форуму «Діалог цивілізацій» (2004–2007), резолюції Всесвітньої конференції з вищої освіти – 2009: «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (ЮНЕСКО, м. Париж, 5-8 липня 2009 р.) та інших.

У базових вимогах до вищої освіти особливо підкреслюється, що, відповідно до принципів автономії навчальних закладів, відповідальність за якість освіти лежить на кожному окремому навчальному закладі й у такий спосіб забезпечується можливість перевірки якості системи навчання в національних рамках. Оцінка якості буде базуватися не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, які опанували випускники, тобто головним виступає результат навчання, а тому актуальною є необхідність орієнтації навчально-виховного процесу, насамперед, на досягнення чітко визначеного та сформульованого кінцевого результату – професійної компетентності. А тому сьогодні йде активний пошук нової моделі освіти.

У процесі ж розробки моделі професійної компетентності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва необхідно прийняти до уваги рекомендації Єврокомісії відносно восьми базових компетенцій, якими повинен володіти кожен європеєць, а також урахувати специфіку творчих спеціальностей і їхніх дисциплін, що і зумовлює актуальність поставленої проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів Болонських реформ представлено в роботах Я. Болюбаша, В. Байденко, І. Бабина, В. Воловича, В. Воскресенського, В. Грубінко, С. Гребньова, О. Долженко, Б. Клименко, К. Корсака, В. Кременя, К. Левківського, В. Петренко,

В. Сенашенко, М. Степко, В. Стражева, Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, В. Філіпова, В. Чистохвалова, В. Шинкарука, Є. Шевченко, В. Яблонського та інших. Як підкреслюють науковці, визначальними критеріями вищої освіти у межах Болонського процесу виступають наступні: якість підготовки фахівців, зміцнення довіри між суб'єктами освіти, відповідність Європейському ринку праці, мобільність, сумісність кваліфікації на університетському та післявищівсько-післяуніверситетському етапах підготовки, посилення конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти. Ці вимоги є певною програмою розвитку вищої освіти України на перспективу [1].

Компетентнісний підхід у системі вищої та загальної середньої освіти є предметом наукового дослідження вітчизняних науковців – І. Драча, І. Бабина, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гавришак, І. Гудзик, Н. Дворнікової, Я. Кодлюк, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, І. Родигіна, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоевої, О. Ситник, Т. Смагіної, Г. Терещук, С. Трубачевої, Н. Фоменко та інших. Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту й якості вищої освіти компетентнісний підхід розглядається значною кількістю зарубіжних дослідників, серед яких найвідоміші – М. Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та інші. У головному автори зазначають, що, оскільки компетентність і компетенція є інтегральними характеристиками вихованця, студента вищого навчального закладу як особистості, а відтак майбутнього фахівця, який формується під час навчально-виховного процесу в системі освіти, здобуті ним на високоякісній основі знання, уміння, навички перестають бути «символічним капіталом».

Психолого-педагогічні умови, що сприяють розвитку професійної компетентності, досліджували Є. Андрієнко, О. Асмолов, О. Коваленко, І. Назарова, В. Петрук, В. Сластьонін та інші. Головна думка досліджень полягає в тому, що традиційна система освіти була розрахована на набуття аналітичних і інтелектуальних знань, вмій і навичок їхнього використання, але виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань фахівця на його людські, особистісні якості, що постають водночас і як ціль, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Нова освітня парадигма пріоритетом професійної освіти розглядає орієнтацію на інтереси особи, на становлення її ерудиції, розвитку самостійності у здобутті знань, тобто на компетентнісний підхід до освіти.

Сучасна практика демонструє відсутність комплексного дослідження компетентності в її зв'язку з методикою формування та розвитку професійної компетентності засобами художньо-графічного мистецтва в процесі художнього навчання. Звідси

випливає, що компетентнісно зорієнтована освіта як складна, багатоаспектна проблема, яка розглядається переважно крізь призму ключових понять і механізмів, упроваджуваних у психолого-педагогічну теорію і практику вищої школи, не є достатньо дослідженою.

Цілі статті: розкрити поняття «компетентність», «професійна компетентність», «педагогічна компетентність» у психолого-педагогічній літературі; розглянути взаємозв'язок професійної підготовки студентів і компетентнісного підходу в процесі художньо-методичної підготовки з дисципліни «Друківана графіка»; продемонструвати модель формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Науково обгрунтоване вирішення означених проблем детермінувало переосмислення в питаннях модернізації вищої освіти у контексті Болонського процесу. У матеріалах Болонського процесу підкреслюється, що використання терміна «компетентність» або «компетенція» для визначення цільових установок вищої освіти знаменує зрушення від суто (або переважно) академічних норм оцінювання до комплексної оцінки професійної та соціальної підготовленості випускників. Це зрушення означає трансформацію системи вищої освіти у напрямі більшої адаптації до світу праці в довгостроковій перспективі, а також до отримання освіти впродовж усього життя.

В Законі України «Про вищу освіту» № 37-38, ст.2004, 2014 року, згідно з внесеними змінами, кваліфікація є офіційним результатом оцінювання та визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Фактично, якщо «компетенція» трактується як задана норма, вимога до підготовки фахівця, то «компетентність» розглядається як сформована якість, результат діяльності, «надбання» студента. А відтак, професійна компетентність – це базова характеристика діяльності фахівця, що включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти та має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності та критичність мислення. У педагогічному університеті домінують є педагогічна компетентність, яка інтегрує її різновиди, що розкривають загальні здатності науково-педагогічного працівника до забезпечення навчально-виховного процесу, включаючи такі компетенції: пізнавально-інтелектуальну, діагностичну, проектувальну, організаторську, прогностичну, інформаційну, стимулюючу, оцінно-контрольну, аналітичну, психологічну, соціальну, громадянську, комунікативну,

конфліктологічну, рефлексивну, професійно-правову, творчу, методичну, дослідницьку та інші.

Треба підкреслити узагальнений, інтегральний характер поняття «компетенція» стосовно понять «знання», «уміння», «навички». Отже:

- «компетентність» – це інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних сферах (компетенціях), який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності;

- «компетенція» включає знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання, як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання, як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті); це предметна сфера, в якій індивід добре обізнаний і в якій він виявляє

готовність до виконання діяльності;

- професійні компетенції – це компетенції (загальнопрофесійні – КЗП; спеціалізовано-професійні – КСП), які можуть мати узагальнений характер, притаманний професіоналу (фахівцю) взагалі або з певного класу (підкласу, групи) професій, а також визначаються вимогами конкретних професійних стандартів певної професії або (у разі їх відсутності) експертним шляхом за пропозиціями відповідних робочих груп на основі європейських аналогів і за кваліфікаційною характеристикою професії працівника.

Усе це вносить зміни до будь-якої діяльності, зокрема й науково-педагогічної, де виокремлюють три рівні готовності (якості) випускника ВНЗ до виконання функціональних обов'язків, а саме:

- перший рівень, що припускає елементарну готовність випускника ВНЗ до виконання посадових зобов'язань, включаючи здобуті ним теоретичні знання, однак при цьому йому бракує практичних умінь і навичок;

- другий рівень, який припускає здійснення фахівцем роботи на функціональному рівні без будь-яких перешкод за готовими розробками (орієнтирами), конкретними технологіями без належного творчого пошуку;

- компетентнісний рівень готовності фахівця до високопродуктивної, креативної праці, де однією зі складових високої компетентності є його науково-дослідницька компетентність [2].

Звернути особливу увагу можна на те, що предметні компетентності особа набуває впродовж вивчення того чи іншого предмета, навчальної дисципліни вищого навчального закладу протягом конкретного навчального року або ступеня навчання з поєднанням наукового та художнього пізнання. Так, Т. В. Количева, досліджуючи проблеми специфіки та взаємодії наукового та художнього пізнання, розуміє

це як взаємне доповнення двох способів пізнання: логічного та емоційно-чуттєвого, що сумісно відтворюють його цілісність. Вона заключає, що пізнавальний процес – це науково-художнє моделювання суб'єктом об'єкта [3].

На сьогодні актуальною є необхідність орієнтації навчально-виховного процесу на досягнення чітко визначеного та сформульованого кінцевого результату. Поняття «формування» у педагогіці розглядається як результат розвитку людини, пов'язаний з цілеспрямованими змінами через виховання, освіту та навчання [4].

Професійний же розвиток особистості важливо визначати в єдності його операційного та мотиваційного компонентів. Професійне становлення – багаторівневий процес, що складається з чотирьох основних стадій (Табл. 1):

Перехід до кожної наступної стадії закладається під час попередньої та супроводжується виникненням ряду протиріч. При цьому, можна зазначити, що цього можливо уникнути, якщо готовність особистості перейти до наступної стадії професійного становлення буде закладено під час попередньої підготовки.

Для виокремлення суспільно-професійної функціональності випускника дослідники, зокрема А. Бадаєв, Л. Колодійчук, використовують модель випускника, яка дозволяє виділити та впорядкувати окремі групи рис майбутнього фахівця. З точки зору підбору змісту навчання істотне значення мають якості професійно-кваліфікаційної характеристики кваліфікованого робітника. Нині все частіше робиться акцент на необхідності озброєння майбутніх робітників більш багатими фундаментальними знаннями з певної професії. З іншого боку, відзначається важливість формування у майбутніх кваліфікованих робітників таких рис, як потреба в постійній самоосвіті, творча позиція, постійна практика.

У процесі розробки моделі компетентного випускника варто прийняти до уваги рекомендації Єврокомісії відносно восьми базових компетенцій, якими повинен володіти кожний європеєць. До них належать: компетенція у галузі рідної мови; компетенція у сфері іноземних мов; математична, фундаментальна природничо-наукова та технічна компетенція; комп'ютерна компетенція; навчальна компетенція; міжособистісна, міжкультурна та соціальна компетенції, а також громадянська компетенція; компетенція підприємливості; культурна компетенція.

Основою для змісту вітчизняної освіти є освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ). ОКХ випускника є державним нормативним документом, у якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі освіти держави і формулюються вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей. Цей стандарт є складовою галузевої

компоненти державних стандартів освіти, в якій узагальнюються вимоги з боку держави до змісту освіти й навчання. ОКХ відображає соціальне замовлення на підготовку кваліфікованого робітника з урахуванням

аналізу професійної діяльності й вимог до змісту освіти й навчання з боку держави та окремих замовників на освіту.

Таблиця 1.

Структура процесу професійного становлення вчителя образотворчого мистецтва

Перша стадія	Репродуктивне засвоєння професійних знань, умінь, навичок
Друга стадія	Виникнення креативно-професійних намірів
Третя стадія	Реалізація особистості в творчості – практичної реалізації набутих знань
Четверта стадія	Професійна адаптація

До змісту поняття «модель фахівця» входять не лише вимоги до фахівця, а й стан досягнення рівня освіти. «Модель фахівця» має враховувати перспективи й тенденції розвитку науково-технічного прогресу, бути спрямованою на перспективу та випереджати розвиток професійної галузі діяльності майбутнього кваліфікованого вчителя образотворчого мистецтва.

Безумовно, що мистецтво – одне з найважливіших і найцікавіших явищ життя суспільства, невід’ємна частина людської діяльності, що грає значну роль в розвитку не тільки окремої особи, але і суспільства в цілому. Суть мистецтва визначається тим, що воно є як найповнішою, так і дієвою формою естетичного усвідомлення навколишнього світу. Саме по собі мистецтво повинне було прийняти різноманітні форми, щоб утілити всі ідеї думки, відчуття людей не тільки у вигляді символічних понять, а й в цілком конкретній формі. Існує величезна кількість абсолютно різних видів мистецтва, і кожен із них володіє своєю специфікою, ставить власні завдання та створює для їх вирішення свої засоби та прийоми. Усі мистецтва мають власну мову і певну своєрідність художніх можливостей, у тому числі і друкована графіка.

Естамп є однією з галузей друкованої графіки, що поєднує необхідність поєднання теоретичних і практичних знань в комплексі. Під естампом розуміють графічний твір, відтиснений з якою-небудь друкарської форми, обробленої тим або іншим способом друку – у верстаці або вручну – і самостійне значення, що має при цьому. Тираж отриманих відтиснень може коливатися від декількох штук до декількох тисяч екземплярів, причому всі відтиснення вважаються оригіналами. Таким чином естампом називають як сукупність вживаних засобів графічної техніки, призначеної для цієї мети, так і сам лист із нанесеним на нього зображенням. У такому разі естамп – це самостійний твір, призначений для прикраси інтер’єрів або альбомів. Виконується він зазвичай в одному з трьох основних видів: у гравюрі, в літографії або офорті. У сучасному розумінні під терміном «естамп» мається на увазі той, що має самостійне значення як графічний лист. Гравюри разом з літографією і офортом є різновидом.

Психолого-педагогічні умови формування та розвитку компетентності в процесі художнього навчання з дисципліни «Друкована графіка» включають наступне: використання на заняттях завдань, що передбачають

розвиток творчого аналізу, синтезу, оцінювання; навчання спеціальних прийомів опрацювання інформації в графічній формі – ескізів; системне використання методів проблемного й інтерактивного навчання; поєднання колективної та індивідуальної форм організації навчальної діяльності.

Для створення моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі художнього навчання з дисципліни «Друкована графіка» необхідно звернутися до окреслення методів навчання.

Метод навчання – взаємопов’язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння учнями системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання та загальний розвиток. У вузькому значенні метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю учнів, що має виконувати три функції: навчальну, виховну та розвиваючу. Він є складним педагогічним явищем, в якому поєднано гносеологічний, логіко-змістовий, психологічний, педагогічний аспекти. Складовою методу навчання є прийом навчання. Прийом навчання – сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу. Чим багатший арсенал прийомів у структурі методу, тим він повноцінніший та ефективніший. Методи навчання класифікують на загальні (можуть використовуватися в процесі навчання будь-яких навчальних предметів) і спеціальні (застосовуються для викладання окремих предметів, але не можуть бути використані при викладанні інших предметів).

До наочних методів навчання належать: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження. Метод ілюстрування – використання ілюстрацій, плакатів, малюнків, картин та іншого. Метод демонстрування – показ засобів наочності; показ різноманітних наочних об’єктів – реальних предметів та їх зображень в роботах митців. За критерієм відображення засобами наочності можливі такі види:

- натуральні об’єкти – рослини, тварини, знаряддя та продукти праці, мінерали, хімічні речовини та ін. Конкретність, повнота, багатогранність натуральних об’єктів не можуть замінити штучні зображення;

- зображувальні (образно-опосередковані) засоби – навчальні картини, репродукції художніх картин, макети, муляжі та інше. Цінність їх у тому, що вони в яскравій образній формі відображають складні предмети

та явища. Під час їх використання звертається увага на внутрішню суть зображень з метою навчити читати картину, виявляти головне в ній – ідею, образ, основний зміст. Також спрямовується увага на найістотніші ознаки й особливості предметів, представлених у вигляді макетів, муляжів, скульптур (загальна структура предмета, основні його частини, взаємозалежність між ними);

- схематичні засоби – малюнки, роботи в техніці друкованої графіки.

Практичні методи навчання є необхідними для поглиблення знань, формування вмінь і навичок. Вони включають вправи; практичні, графічні й творчо-дослідні роботи. Творчі вправи виступають як цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій та операцій для формування навичок і вмінь. Графічні роботи виконують за завданням і під керівництвом учителя. Їх застосовують під час вивчення теоретичних навчальних предметів на всіх етапах навчання.

Ефективність використання методів і засобів навчання обумовлюється наявністю матеріально-технічних засобів. Засоби навчання виступають як допоміжні матеріально-технічні засоби з їх специфічними дидактичними функціями. Технічні засоби навчання – це обладнання, що застосовується в навчальному процесі з метою підвищення його ефективності. Залежно від дидактичного призначення, вони використовуються як джерело знань, посібник для самостійної роботи, засіб ілюстрації, повторення та систематизації. Застосовуються як окремо, так і в комплексі – одночасно або послідовно поєднують різні за навчальними й виховними можливостями засоби перед поясненням, під час пояснення чи повторення навчального матеріалу.

Ураховуючи вищезазначене, нами запропоновано модель формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва професійних компетенцій у процесі художньо-методичної підготовки з дисципліни «Друкована графіка» як компоненту фахової підготовки (Табл. 2).

Таблиця 2.

Модель формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва професійних компетенцій у процесі художньо-методичної підготовки з дисципліни «Друкована графіка»

ОСНОВНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ		
ЗДАТНІСТЬ АДАПТУВАТИ ЗНАННЯ ТА ВМІННЯ ДО УМОВ ТА ВИМОГ ПРАКТИКИ		
ОСОБИСТІСТЬ КВАЛІФІКОВАНОГО ВЧИТЕЛЯ		
САМОСТІЙНА РЕПРОДУКЦІЯ ЗНАТЬ	САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК	САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
ТЕОРЕТИЧНІ ЗНАННЯ Основи методики образотворчого мистецтва Основи галузевої специфіки – друкованої графіки Інформаційні технології	ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ ТА НАВИЧКИ Матеріалознавство Методичні основи друкованої графіки Практичне виконання	ОСОБИСТІ ЯКОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ Пошук концептуальних ідей Мистецька культура Позааудиторна робота –самостійно – творчо – пошукова робота
Набуті в процесі навчання знання, вміння та навички		

Висновки. У цілому встановлено, що студенти повинні навчитись самостійно відтворювати здобуті знання, вміння самостійно вдосконалювати свої професійні вміння та навички, вдосконалювати свою особистість. Все це в комплексі дає змогу сформувати особу кваліфікованого вчителя, який буде здатним адаптувати свої знання та вміння до умов та вимог конкретної сфери діяльності. Тобто, таким чином стає можливим якісне формування базових професійних компетенцій майбутніх кваліфікованих учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кавалеров А. І., Ворніков В. І. Євроінтеграція : Болонський процес і Україна: [монографія] / А. І. Кавалеров, В. І. Ворніков. – Одеса : Астропринт, 2012. – 232 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та

Обраний нами напрям дослідження знайде своє продовження у вивченні такого питання, як дослідження компетентнісного підходу, залежно від типу вищого навчального чи вищого духовного навчального закладу на базі нової освіти; у виявленні переваг і недоліків існуючих підходів до інтерпретації взаємозв'язку дисциплін у вищій освіті; у пошуку моделей створення інтегрованої системи різнорівневої підготовки фахівців у сучасних умовах, виходячи з соціокультурної обумовленості освітньої політики, філософської концепції творчості як фундаментальної основи життєдіяльності людини.

- українські перспективи ; під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

3. Количева Т. В. Наукове і художнє пізнання : їх специфіка і взаємодія / Т. В. Количева : Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.01. – Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2004. – 17 с.

4. Петрук В. А. Модельний підхід як складова формування фахових компетенцій майбутнього випускника технічного ВНЗ / В. А. Петрук // Освітняцькі обрії : реалії та перспективи : зб. наук. праць. – № 1. – К. : ІПТО, 2007. – С. 141-146.

REFERENCES

1. Kavalierov, A. I., & Vornikov, V. I. (2012). *Yevrointehratsiia : Bolonskyi protses i Ukraina [European integration: the Bologna Process and Ukraine]*. Odesa: Astroprint [in Ukrainian].

2. Bibik, N. M. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannya [Competence-based approach: reflexive analysis of the use]*. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy – Competence approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects*. O. V. Ovcharuk (Ed.). Kyiv: "K.I.S." [in Ukrainian].

3. Kolycheva, T. V. (2004). *Naukove ta khudozhnie piznannya: ikh spetsyfika i vzaiemodiia [Scientific and artis-*

5. Єрмаков І. Г. Феномен компетентісно спрямованої освіти / І. Г. Єрмаков // Крок за кроком до життєвої компетентності та успіху. – К. : Лат і К., 2003. – С. 6-8.

tic cognition, their specificity and interaction]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

4. Petruk, V. A. (2007). *Modelnyi pidkhid yak skladova formuvannya fakhovykh kompetensiy maybutnioho vypusknika tekhnichnoho VNZ [Model approach as a component of the formation of professional competences of future graduates of technical universities]*. *Osvitianski obrri: realii ta perspektivy - Educational horizons: Realities and Prospects, 1*, 41-146. Kyiv: IPTO [in Ukrainian].

5. Yermakov, I. H. (2003). *Fenomen kompetentnisno spriamovanoi osvity [Phenomenon of competency-oriented education]*. *Krok za krokom do zhyttievoi kompetentnosti ta uspihu – Step by step to life competency and success*. Kyiv: Lat i K. [in Ukrainian].

Иван Васильевич Орос,

*старший преподаватель кафедры теории и методики декоративно-прикладного искусства и графики,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Старопортофранковская 2/4, г. Одесса, Украина*

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В ПРОЦЕССЕ ХУДОЖЕСТВЕННО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ПО ДИСЦИПЛИНЕ «ПЕЧАТНАЯ ГРАФИКА»

В статье проанализированы понятия «компетентность», «профессиональная компетентность», «педагогическая компетентность» в психолого-педагогической литературе. Определено, что формирование и развитие профессиональной компетентности будущих учителей изобразительного искусства связано с определением смысла понятия «компетентность» и ее необходимости; дифференцированным учетом ценностных ориентаций, потребностей и запросов студентов; осмыслением, усвоением содержания предметов; творческим использованием имеющихся знаний; изучением, получением практических навыков по будущей профессии; доведением до совершенства выполнение профессиональных обязанностей в условиях современного образовательного процесса, ориентированного на требования Болонских реформ; развитием профессиональных способностей и высокой квалификацией учителей изобразительного искусства; профессионально-творческой мобильности; готовности к инновационной деятельности, творческому росту. Понятие «компетенция» трактуется как заданная норма, требование к подготовке специалиста; «компетентность» рассматривается как сформированное качество, результат деятельности, «достояние» студента. В педагогическом университете доминантной является педагогическая компетентность, которая интегрирует ее разновидности, раскрывающие общие способности научно-педагогического работника к обеспечению учебно-воспитательного процесса, включая определенные компетенции. Психолого-педагогические условия формирования и развития компетентности в процессе художественного обучения по дисциплине «Печатная графика» включают использование на занятиях задач, предусматривающих развитие творческого анализа, синтеза, оценки; обучение специальным приемам обработки информации в графической форме – эскизов; системное использование методов проблемного и интерактивного обучения; сочетание коллективной и индивидуальной форм организации учебной деятельности. Рассмотрена взаимосвязь профессиональной подготовки студентов и компетентностного подхода в процессе художественно-методической подготовки по дисциплине «Печатная графика», что дало возможность создать модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей изобразительного искусства. Данное направление исследования найдет свое продолжение в изучении компетентностного подхода на базе нового образования, поиске моделей создания интегрированной системы разноуровневой подготовки специалистов в современных условиях.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, педагогическая компетентность учителя изобразительного искусства, модель формирования профессиональной компетентности.

Ivan Oros,
senior lecturer, Department of Theory and Methods of Decorative Arts and Graphics,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
2/4 Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine

**MODEL OF THE FORMATION OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE
IN THE PROCESS OF ART AND METHODOLOGICAL TRAINING IN "PRINTED GRAPHICS"**

In the article the concepts of "competence", "professional competence", "pedagogical competence" in psychological and pedagogical literature are reviewed. It is determined that the formation and development of professional competence of future fine arts teachers are associated with the definition of the meaning of "competence" and its necessity; differential attitude to value orientations, needs and demands of students; understanding, learning the content of subjects; creative use of the existing knowledge; studying, getting practical skills of future profession; perfecting professional duties under conditions of modern educational process, which is oriented at the requirements of the Bologna reforms; development of professional abilities and high qualifications of fine arts teachers; professional and creative mobility; willingness to innovative activity and creative growth. The concept of "competency" is interpreted as a posed norm, a requirement for training of a specialist. The "competence" is regarded as a formed quality, a result of one's activity, "achievement" of a student. It is noted that pedagogical competency is dominant in the pedagogical university. It integrates all its forms revealing general abilities of a university professor to provide the educational process including specific competences. Psycho-pedagogical conditions of the formation and development of competence in art training on the subject "Printed Graphics" include the use of tasks involving the development of creative analysis, synthesis, evaluation in the classroom; learning special techniques of data processing in graphical form, sketches; systematic use of methods of problem-based and interactive teaching; a combination of individual and collective forms of learning activities. Interconnection between students' professional training and competence-based approach in the process of art and methodological training in printed graphics enabled us to create a model of the development of future fine arts teachers' professional competence. The study of competence approach, based on a new education, search of the models for creating an integrated system of multilevel training of specialists under modern conditions are considered to be the prospects for further research.

Keywords: competence, professional competence, professional competence of a fine arts teacher, model of professional competence development.

Подано до редакції 14.07.2015

Рецензент: к. філос. н., доц. В. І. Ворніков